HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

9 iulie 2009 *

În cauza C-511/06 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 11 decembrie 2006,

Archer Daniels Midland Co., cu sediul în Decatur, Illinois (Statele Unite), reprezentată de C. O. Lenz, Rechtsanwalt, de doamna L. Martin Alegi, de domnul E. Batchelor și de doamna M. Garcia, solicitors, cu domiciliul ales în Luxemburg,

recurentă,

cealaltă parte în proces fiind:

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii A. Bouquet și X. Lewis, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

* Limba de procedură: engleza.

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, îndeplinind funcția de președinte al Camerei întâi, domnii M. Ilešič, A. Borg Barthet, E. Levits (raportor) și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: domnul H. von Holstein, grefier adjunct,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 mai 2008,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 6 noiembrie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, Archer Daniels Midland Co. (denumită în continuare „ADM") solicită anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia (T-59/02, Rec., p. II-3627, denumită în continuare „hotărârea atacată"), prin care a fost respinsă în parte acțiunea sa având ca obiect anularea parțială a Deciziei 2002/742/CE a Comisiei din 5 decembrie 2001 privind o procedură în temeiul articolului 81 din Tratatul CE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/E 1/36.604 – Acid citric) (JO 2002, L 239, p. 18, denumită în continuare „decizia în litigiu"), în măsura în care aceasta o privește.

Cadrul juridic

2 Articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81] și [82] din tratat (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), prevedea:

„Comisia poate, în temeiul unei decizii, să aplice întreprinderilor și asocierilor de întreprinderi amenzi de cel puțin o mie de unități de cont și de cel mult un milion de unități de cont, această din urmă sumă putând ajunge până la 10 % din cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului financiar precedent de fiecare dintre întreprinderile care au participat la încălcare, atunci când, cu intenție sau din neglijență:

(a) acestea încalcă prevederile articolului [81] alineatul (1) [CE] sau ale articolului [82 CE], […]

[…]

Pentru a stabili cuantumul amenzii, trebuie luată în considerare, pe lângă gravitatea încălcării, durata acesteia.” [traducere neoficială]

3 Comunicarea Comisiei din 14 ianuarie 1998 intitulată „Linii directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul

nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO" (JO C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directoare") prevede printre altele:

„Principiile prezentate în […] liniile directoare ar trebui să asigure transparența și imparțialitatea deciziilor Comisiei, atât pentru întreprinderi, cât și pentru Curtea de Justiție, menținând totodată marja discreționară acordată Comisiei, în temeiul legislației relevante, în stabilirea amenzilor în limita a 10 % din cifra de afaceri totală a întreprinderilor. Cu toate acestea, această marjă trebuie să urmeze o politică coerentă și nediscriminatorie, în concordanță cu obiectivele urmărite în sancționarea încălcărilor regulilor de concurență.

Noua metodă de determinare a cuantumului unei amenzi va respecta următoarea formulă care pornește de la un cuantum de bază care va fi majorat pentru a ține seama de circumstanțele agravante sau diminuat pentru a ține seama de circumstanțele atenuante."

4 Potrivit punctului 1 litera A din liniile directoare:

„La evaluarea gravității încălcării, trebuie să se țină seama de natura sa, de impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și de mărimea pieței geografice relevante.

Încălcările sunt, așadar, împărțite în trei categorii: încălcări minore, încălcări grave și încălcări foarte grave.

[…]

De asemenea, este necesar să se țină seama de capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori, în special consumatorilor, și să se fixeze amenda la un nivel care să îi asigure un efect suficient de descurajator.

[…]

În cazul în care o încălcare implică mai multe întreprinderi (de exemplu, carteluri), ar putea fi necesar ca în anumite cazuri să se aplice ponderări la cuantumurile determinate în cadrul fiecăreia dintre cele trei categorii pentru a se ține seama de ponderea specifică și, prin urmare, de impactul real al comportamentului infracțional al fiecărei întreprinderi asupra concurenței, în special atunci când există o diferență considerabilă între dimensiunile întreprinderilor care comit o încălcare de același tip.

[…]”

5 Punctul 2 din liniile directoare, intitulat „Circumstanțele agravante”, prevede:

„Cuantumul de bază va crește în cazul în care există circumstanțe agravante, precum:

[…]

— rolul de conducător sau de instigator al încălcării;

[…]”

6 Punctul 3 din liniile directoare, intitulat „Circumstanțele atenuante”, este formulat după cum urmează:

„Cuantumul de bază va fi redus în cazul în care există circumstanțe atenuante, precum:

[…]

— încetarea încălcării de îndată ce intervine Comisia (în special atunci când desfășoară verificări);

[…]”

7 Potrivit secțiunii B din Comunicarea Comisiei din 18 iulie 1996 privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele privind înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea"), intitulată „Neaplicarea unei amenzi sau reducerea foarte importantă a cuantumului acesteia":

„Întreprinderea care

(a) denunță înțelegerea secretă Comisiei înainte ca aceasta să fi efectuat, în temeiul unei decizii, o investigație asupra întreprinderilor parte la înțelegere și fără ca aceasta să dispună deja de informații suficiente pentru a dovedi existența înțelegerii denunțate;

(b) este prima care furnizează elemente decisive pentru a dovedi existența înțelegerii;

(c) și-a încetat participarea la activitatea nelegală până cel mai târziu la momentul la care denunță înțelegerea;

(d) furnizează Comisiei toate informațiile utile, precum și toate înscrisurile și elementele de probă de care dispune referitoare la înțelegere și cooperează permanent și pe deplin pe tot parcursul investigației;

(e) nu a constrâns o altă întreprindere să participe la înțelegere, nici nu a inițiat sau a avut un rol hotărâtor în cadrul activității nelegale

beneficiază de o reducere de cel puțin 75 % din cuantumul amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării, reducere care poate ajunge până la neaplicarea totală a unei amenzi.” [traducere neoficială]

8 Secțiunea D din această comunicare, intitulată „Reducerea semnificativă a cuantumului amenzii”, prevede:

„1. Când o întreprindere cooperează, fără a fi îndeplinite toate condițiile prevăzute în secțiunile B și C, aceasta beneficiază de o reducere de 10-50 % din cuantumul amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării.

[…]” [traducere neoficială]

9 Secțiunea E punctul 2 din comunicarea menționată are următorul cuprins:

„Numai la momentul în care Comisia va adopta decizia, va aprecia dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în secțiunile B, C, sau D și, prin urmare, dacă este necesar să reducă cuantumul amenzii ori chiar să nu aplice amenda. Nu ar fi adecvat ca astfel de măsuri să fie acordate de Comisie înainte de finalul procedurii administrative deoarece condițiile menționate se aplică pe toată durata acestei proceduri.” [traducere neoficială]

Situația de fapt

Înțelegerea

10 Comisia a adresat decizia în litigiu către cinci întreprinderi producătoare de acid citric, și anume ADM, Cerestar Bioproducts BV (denumită în continuare „Cerestar"), F. Hoffmann-La Roche AG (denumită în continuare „HLR"), Haarmann & Reimer Corporation (denumită în continuare „H & R") și Jungbunzlauer AG (denumită în continuare „JBL").

11 Acidul citric este un agent acidifiant și conservant utilizat pentru produsele alimentare și pentru băuturi, pentru detergenți menajeri și produse de curățare menajere, pentru produse farmaceutice și cosmetice, precum și în diferite procese industriale.

12 În august 1995, Comisia a fost informată de deschiderea unei anchete de către Ministerul Justiției din Statele Unite cu privire la piața acidului citric din Statele Unite. Întrucât ADM, Cerestar, HLR, H & R și JBL au recunoscut că au participat la o înțelegere, au plătit amenzi în urma acordurilor încheiate cu ministerul menționat. În plus, anumitor persoane le-au fost aplicate amenzi individuale.

13 La 6 august 1997, în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, Comisia a adresat cereri de informații celor patru producători principali de acid citric din Comunitatea Europeană.

14 Ca urmare a unei cereri ulterioare adresate în cursul lunii iulie 1998, Cerestar a informat Comisia cu privire la intenția sa de a coopera. Cu ocazia unei reuniuni cu reprezentanții

Comisiei, desfășurată la 29 octombrie 1998, reprezentanții Cerestar au descris din memorie activitățile înțelegerii la care au participat cele cinci întreprinderi menționate la punctul 10 din prezenta hotărâre (denumită în continuare „înțelegerea"), precum și anumite mecanisme de funcționare a acesteia. În plus, această întreprindere a subliniat rolul jucat de ADM pe parcursul anumitor reuniuni multilaterale ale întreprinderilor menționate. Cerestar a confirmat această depoziție într-o declarație scrisă din 25 martie 1999 (denumită în continuare „declarația dată de Cerestar").

15 La 11 decembrie 1998, în cursul unei reuniuni cu reprezentanții Comisiei, reprezentanții ADM au expus activitățile anticoncurențiale la care a participat această societate în cadrul înțelegerii. ADM a confirmat aceste declarații printr-o scrisoare din 15 ianuarie 1999 (denumită în continuare „declarația dată de ADM").

16 În temeiul informațiilor comunicate de cele cinci întreprinderi acuzate, ca răspuns la cererile de informații complementare ale Comisiei, aceasta le-a adresat, la 29 martie 2000, o comunicare privind obiecțiunile (denumită în continuare „comunicarea privind obiecțiunile") în care le-a reproșat încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4), din martie 1991 până în mai 1995 de către patru dintre ele, printre care și ADM, și din mai 1992 până în mai 1995 de către Cerestar, prin participarea la o înțelegere secretă pe piața acidului citric. Comisia le critica în special pentru faptul că și-au atribuit fiecăreia dintre ele cote de vânzări precise și le-au respectat, pentru că au stabilit prețuri-țintă și/sau prețuri minime, pentru că au eliminat reducerile și pentru că au făcut schimb de informații specifice cu privire la clienți. Niciuna dintre aceste întreprinderi nu a solicitat să aibă loc o audiere, nici nu a contestat materialitatea faptelor prezentate în comunicarea privind obiecțiunile. Întreprinderile s-au limitat să răspundă în scris la reproșurile formulate în cuprinsul acesteia.

Comunicarea privind obiecțiunile

17 În secțiunea C din partea I a comunicării privind obiecțiunile, Comisia a prezentat faptele vizate de obiecțiunile sale. La punctul 50 din comunicare, aceasta a enumerat

cele cinci înscrisuri probatorii principale pe care și-a întemeiat constatările de fapt, înscrisuri care erau anexate la comunicarea respectivă împreună cu alte șase înscrisuri, printre care un proces-verbal al declarațiilor date de un reprezentant al ADM cu ocazia reuniunii desfășurate la 11 decembrie 1998 cu reprezentanții Comisiei, și anume declarația dată de ADM, procesul-verbal din 5 noiembrie 1996 privind declarațiile date de un fost reprezentant al ADM în fața reprezentanților Ministerului Justiției din Statele Unite și a agenților Federal Bureau of Investigation (FBI) în cursul procedurii antitrust dirijate de autoritățile din Statele Unite (denumit în continuare „raportul întocmit de FBI"), precum și declarația dată de Cerestar.

18 În plus, la punctele 161 și 162 din comunicarea privind obiecțiunile se indica faptul că, pentru a aprecia gravitatea încălcării, Comisia ar ține seama de fapte astfel cum sunt descrise și apreciate în secțiunea C menționată și că, pentru a stabili amenda care trebuie aplicată fiecărei întreprinderi, aceasta ar ține seama, printre altele, de rolul jucat de fiecare întreprindere în acordurile coluzive, astfel cum sunt descrise în partea I din această comunicare.

19 În sfârșit, la punctele 57 și 58 din comunicarea respectivă se menționau reuniunile bilaterale desfășurate în ianuarie 1991 între ADM și JBL, HLR, precum și, respectiv, H & R, în vederea punerii în aplicare a înțelegerii.

Declarația dată de ADM

20 Declarația dată de ADM conține o descriere detaliată și în cifre a mecanismelor înțelegerii și, mai precis, a deciziilor adoptate de întreprinderile acuzate cu ocazia reuniunilor organizate de acestea din martie 1991 până în mai 1995.

Raportul întocmit de FBI

21 Raportul întocmit de FBI conține descrierea efectuată de un fost reprezentant al ADM cu privire la mecanismele înțelegerii și, în special, informații referitoare la reuniunile care au avut loc între întreprinderile acuzate. Acest raport menționează, printre altele, că erau organizate reuniuni la care participau reprezentanți ai fiecărei întreprinderi participante la înțelegere, printre care reuniunile denumite „masters," la care participau cei mai înalți dintre acești reprezentanți și care priveau orientările și mecanismele înțelegerii, în timp ce la reuniunile denumite „sherpa" participau reprezentanții însărcinați cu punerea în aplicare, în practică, a acestor mecanisme. Potrivit aceluiași raport, persoanei interogate i se părea că un alt fost reprezentant al ADM, denumit „Înțeleptul", care participa la ambele tipuri de reuniuni menționate mai sus, a avut ideea privind mecanismul înțelegerii denumit „G-4/5 aranjament" și a jucat un rol destul de activ în punerea în aplicare a acestui mecanism.

Declarația dată de Cerestar

22 Declarația dată de Cerestar conține o descriere sumară a reuniunilor multilaterale desfășurate între reprezentanții întreprinderilor acuzate, precum și a deciziilor care au fost adoptate în cadrul acestora. În această declarație se precizează că reprezentantului Cerestar i se părea că reprezentantul ADM juca un rol principal în aceste reuniuni.

Decizia în litigiu

23 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din decizia în litigiu, cele cinci întreprinderi destinatare ale acesteia „au încălcat articolul 81 alineatul (1) din tratat [...] prin participarea la un acord și/sau la o practică concertată continue în sectorul acidului citric".

24 Articolul 1 alineatul (2) din această decizie prevede că încălcarea a durat din luna martie 1991 până în luna mai 1995 în cazul întreprinderilor ADM, HLR, H & R, precum și JBL, și din luna mai 1992 până în luna mai 1995 în cazul întreprinderii Cerestar.

25 Articolul 3 din decizia menționată are următorul cuprins:

„Pentru încălcarea constatată la articolul 1 se aplică următoarele amenzi:

a) [ADM]:o amendă de 39,69 milioane de euro,

b) [Cerestar]:o amendă de 170 000 de euro,

c) [HLR]:o amendă de 63,5 milioane de euro,

d) [H & R]:o amendă de 14,22 milioane de euro,

e) [JBL]:o amendă de 17,64 milioane de euro.”

26 În scopul stabilirii cuantumului amenzilor în decizia în litigiu, Comisia a aplicat metodologia prevăzută de liniile directoare, precum și Comunicarea privind cooperarea.

27 În primul rând, Comisia a stabilit cuantumul de bază al amenzii în funcție de gravitatea și de durata încălcării.

28 În ceea ce privește gravitatea încălcării, în primul rând, în considerentul (230) al deciziei în litigiu, Comisia a calificat încălcarea săvârșită drept foarte gravă, având în vedere natura acesteia, impactul real asupra pieței acidului citric din Spațiul Economic European și mărimea pieței geografice relevante.

29 În continuare, Comisia a apreciat, în considerentul (233) al deciziei menționate, că trebuie să se țină seama de capacitatea economică reală de a prejudicia concurența și să se stabilească amenda la un nivel care să îi asigure un efect suficient de descurajator. În consecință, bazându-se pe cifra de afaceri mondială realizată de întreprinderile în cauză prin vânzarea de acid citric în cursul anului 1995, ultimul an din perioada cât a durat încălcarea, Comisia le-a repartizat în trei categorii. În prima categorie a fost încadrată H & R, care deținea o cotă de 22 % din piața mondială, în a doua categorie, ADM și JBL, cu cote de piață de [confidențial], precum și HLR, care deținea 9 %, și, în a treia categorie, Cerestar, care deținea o cotă de 2,5 % din piața mondială. Pe această bază, Comisia a stabilit cuantumuri de plecare de 35 de milioane de euro pentru întreprinderile încadrate în prima categorie, de 21 de milioane de euro pentru cele încadrate în a doua categorie și, respectiv, de 3,5 milioane de euro pentru cele încadrate în a treia categorie.

30 În plus, pentru a asigura amenzii un efect suficient de descurajator, Comisia a recurs la o ajustare a acestor cuantumuri de bază. În acest scop, ținând seama de mărimea și de resursele globale ale întreprinderilor respective, exprimate prin cifra de afaceri mondială globală, Comisia a aplicat un coeficient multiplicator de 2 cuantumurilor de plecare stabilite pentru ADM și HLR și de 2,5 cuantumului de plecare stabilit pentru H & R.

31 Pe de altă parte, din considerentele (249) și (250) ale deciziei în litigiu rezultă că, pentru a ține seama de durata încălcării săvârșite de fiecare întreprindere, cuantumurile astfel stabilite au fost majorate cu 10 % pe an de participare la înțelegere, și anume o majorare de 40 % în ceea ce le privește pe ADM, HLR, H & R și JBL și de 30 % în ceea ce o privește pe Cerestar.

32 Astfel, în considerentul (254) al deciziei în litigiu, Comisia a stabilit cuantumul de bază al amenzilor la 58,8 milioane de euro în ceea ce o privește pe ADM, iar în ceea ce le privește pe Cerestar, HLR, H & R și pe JBL, cuantumurile de bază au fost stabilite la 4,55, la 58,8, la 122,5 și, respectiv, la 29,4 milioane de euro.

33 În al doilea rând, astfel cum rezultă din considerentul (273) al deciziei în litigiu, cuantumurile de bază ale amenzilor care urmau a fi aplicate întreprinderilor ADM și HLR au fost majorate cu 35 % în temeiul unor circumstanțe agravante, pentru motivul că aceste întreprinderi jucaseră un rol de conducător în cadrul înțelegerii.

34 În special, în considerentele (263) și (264) ale acestei decizii, Comisia a apreciat că reuniunile bilaterale dintre ADM și trei alte întreprinderi participante la înțelegere constituiau indicii pentru faptul că ADM avusese rol de instigator în cadrul înțelegerii, adăugând că alte elemente contribuiau la demonstrarea rolului de conducător al înțelegerii al acesteia din urmă.

35 În această privință, în considerentele (265) și (266) ale deciziei în litigiu, Comisia s-a referit la anumite fapte extrase din raportul întocmit de FBI și din declarația dată de Cerestar.

36 În al treilea rând, în considerentele (274)-(291) ale acestei decizii, Comisia a examinat și a respins cererile anumitor întreprinderi de a beneficia de circumstanțe atenuante.

37 În al patrulea rând, în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17, în considerentul (293) al deciziei în litigiu, Comisia a adaptat cuantumurile astfel calculate pentru Cerestar, precum și pentru H & R pentru ca acestea să nu depășească limita de 10 % din cifra de afaceri anuală totală a acestor întreprinderi.

38 În sfârșit, în al cincilea rând, în temeiul Comunicării privind cooperarea, Comisia a acceptat o reducere a cuantumului amenzilor aplicate întreprinderilor acuzate.

39 Astfel, din considerentele (305) și (310) ale deciziei în litigiu rezultă că, în temeiul secțiunii B din această comunicare, Cerestar a beneficiat de o reducere „foarte importantă", și anume de 90 % din cuantumul amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării, pentru motivul că a fost prima întreprindere care a furnizat Comisiei elementele decisive pentru a dovedi existența înțelegerii.

40 În mod corelativ, în considerentul (306) al deciziei în litigiu, Comisia a respins argumentele prezentate de ADM prin care aceasta urmărea să demonstreze că trebuia să fie considerată prima întreprindere care a furnizat aceste elemente și, în temeiul secțiunii D din Comunicarea privind cooperarea, nu i-a acordat decât o reducere „semnificativă", și anume de 50 % din cuantumul amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării.

41 Pe de altă parte, JBL, H & R și HLR au beneficiat de o reducere de 40 %, de 30 % și, respectiv, de 20 % din cuantumul amenzilor care le-ar fi fost aplicate în lipsa cooperării.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

42 La 28 februarie 2002, ADM a introdus acțiune la Tribunal împotriva deciziei în litigiu.

43 În cadrul acestei acțiuni, ADM a solicitat anularea articolului 1 din decizia în litigiu în măsura în care în acesta se constată că a participat la restrângerea capacităților pieței acidului citric și la desemnarea unui producător care trebuia să conducă creșterile de prețuri din fiecare segment național al pieței menționate, anularea articolului 3 din această decizie în măsura în care o privește și, în subsidiar, reducerea amenzii care i-a fost aplicată.

44 În susținerea acțiunii, ADM a prezentat diferite motive având ca obiect cuantumul amenzii care i-a fost aplicată și erau îndreptate, printre altele, împotriva aprecierii gravității încălcării, a calificării sale drept conducător al înțelegerii, a aprecierii circumstanțelor atenuante și a cooperării de care a dat dovadă în cursul procedurii administrative.

45 În primul rând, în ceea ce privește gravitatea încălcării, ADM arăta că, în cadrul aprecierii impactului real al înțelegerii, Comisia a săvârșit erori în definirea pieței relevante, prin faptul că nu ar fi definit în prealabil o astfel de piață și, prin urmare, nu ar fi ținut seama în această definiție de produsele substituibile acidului citric.

46 După ce a constatat, la punctul 20 din hotărârea atacată, că ADM nu a demonstrat că impactul înțelegerii privind acidul citric pe piața mai largă la care se referea ar fi fost inexistent sau cel puțin neglijabil, Tribunalul a respins acest motiv.

47 În al doilea rând, în ceea ce privește calificarea drept conducător al înțelegerii, ADM reproșa Comisiei că a săvârșit erori la aprecierea elementelor reținute pentru a efectua o astfel de calificare. Pe de o parte, reclamanta arăta că, încălcându-i garanțiile procedurale, Comisia a utilizat un înscris elaborat de autoritățile unui stat terț, și anume raportul întocmit de FBI, în măsura în care, în special, nu a avut ocazia să ia poziție cu privire la validitatea înscrisului respectiv. Pe de altă parte, reclamanta susținea nerespectarea de către Comisie a dreptului la apărare prin faptul că nu a menționat în comunicarea privind obiecțiunile nici calificarea drept conducător al înțelegerii în ceea ce o privește pe ADM, nici elementele rezultate din raportul întocmit de FBI și din declarația dată de Cerestar pentru a dovedi acest rol de conducător.

48 La punctul 215 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit că, pentru a efectua o astfel de calificare, Comisia s-a întemeiat pe trei elemente, și anume reuniunile bilaterale, raportul întocmit de FBI și declarația dată de Cerestar.

49 În ceea ce privește reuniunile bilaterale, la punctul 226 din hotărârea atacată, Tribunalul a apreciat că, atunci când a considerat că aceste reuniuni bilaterale reprezintă un indiciu care se adaugă celorlalte două, și anume raportul întocmit de FBI și declarația dată de Cerestar, dovedind că ADM a jucat un rol de conducător în interiorul înțelegerii, Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere.

50 În ceea ce privește raportul întocmit de FBI, la punctul 268 din hotărârea atacată Tribunalul a considerat că, anexând acest raport la comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a permis ADM să își exprime opinia cu privire la validitatea raportului menționat, în special referitor la eventualele neregularități procedurale care ar rezulta din luarea în considerare a acestuia. După ce a constatat că ADM nu a contestat acest raport în niciun stadiu al procedurii administrative, Tribunalul a statuat la punctul 270 din această hotărâre că nu au fost încălcate de Comisie drepturile procedurale ale reclamantei.

51 În ceea ce privește declarația dată de Cerestar, la punctul 290 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că aceasta coincide cu conținutul raportului întocmit de FBI,

astfel încât Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere prin faptul că i-a acordat o valoare probatorie superioară față de alte elemente pe care reclamantul le-a prezentat pentru a încerca să demonstreze că nu și-a asumat rolul de conducător al înțelegerii.

52 În rest, la punctele 436-439 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că în comunicarea privind obiecțiunile adresată întreprinderilor acuzate se regăseau principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să fundamenteze amenda pe care Comisia avea în vedere să le-o aplice. Astfel, pe de o parte, în acest stadiu al procedurii, Comisiei nu îi revenea obligația să aducă la cunoștința ADM faptul că ar fi calificată drept conducător a înțelegerii. Pe de altă parte, fiind necontestat că raportul întocmit de FBI și declarația dată de Cerestar au fost anexate la această comunicare, Tribunalul a hotărât că ADM nu putea invoca o încălcare a dreptului său la apărare, chiar dacă, în partea din comunicare referitoare la prezentarea faptelor, Comisia nu indicase în mod expres că ar putea considera întreprinderea ADM conducător al înțelegerii și nici elementele pe care le-ar reține pentru a concluziona că jucase un astfel de rol.

53 În consecință, Tribunalul a respins motivul invocat de ADM referitor la calificarea drept conducător al înțelegerii.

54 În al treilea rând, ADM invoca faptul că, în mod eronat, Comisia nu i-a acordat beneficiul circumstanței atenuante prevăzute la punctul 3 a treia liniuță din liniile directoare, chiar dacă încetase să participe la înțelegere de îndată ce interveniseră autoritățile de concurență din Statele Unite.

55 După ce, la punctele 335 și 336 din hotărârea atacată, a interpretat punctul 3 a treia liniuță din liniile directoare, Tribunalul a concluzionat, la punctul 338 din această hotărâre, că beneficiul acestei circumstanțe atenuante nu poate fi acordat din oficiu, ci depinde de împrejurările specifice din fiecare speță Or, potrivit Tribunalului, caracterul secret al înțelegerii în discuție demonstrează că întreprinderile respective au săvârșit în mod intenționat încălcarea care le este reproșată, astfel încât, în conformitate cu jurisprudența sa, încetarea unei astfel de încălcări nu poate fi considerată circumstanță

atenuantă dacă a fost determinată de intervenția Comisiei. Prin urmare, Tribunalul a respins motivul invocat de ADM referitor la lipsa luării în considerare a acestui element în calitate de circumstanță atenuantă.

56 În al patrulea rând, ADM reproșa Comisiei că nu i-a acordat o reducere „foarte importantă", în sensul secțiunii B din Comunicarea privind cooperarea, a cuantumului amenzii care ar fi trebuit să îi fie aplicată în lipsa cooperării, deși a fost prima întreprindere care a furnizat Comisiei elementele decisive pentru a dovedi existența înțelegerii.

57 Tribunalul a respins de asemenea acest motiv, hotărând, la punctele 377 și 378 din hotărârea atacată, că în mod corect Comisia a înlăturat beneficiul unei reduceri „foarte importante" a cuantumului amenzii, având în vedere rolul de conducător deținut de ADM în cadrul înțelegerii.

58 În sfârșit, pentru restul capetelor de cerere, Tribunalul a admis motivul prezentat de ADM cu privire la neregularitatea luării în considerare, în considerentul (158) al deciziei în litigiu, a anumitor elemente care nu fuseseră menționate în comunicarea privind obiecțiunile. Prin urmare, Tribunalul a anulat articolul 1 din această decizie în măsura în care, coroborat cu considerentul respectiv, constată că ADM, pe de o parte, a înghețat, a restrâns și a închis capacitățile de producție a acidului citric și, pe de altă parte, a desemnat producătorul care trebuia să conducă creșterile de prețuri în fiecare segment național al pieței în discuție. Cu toate acestea, considerând că aceste elemente prezentau un caracter superfluu în raport cu caracteristicile esențiale ale înțelegerii, Tribunalul a apreciat că nu era necesar să modifice cuantumul amenzii astfel cum a fost stabilit de Comisie în ceea ce o privește pe ADM. În sfârșit, Tribunalul a dispus obligarea acesteia la suportarea tuturor cheltuielilor de judecată, cu excepția unei zecimi din propriile cheltuieli de judecată, care urmau să fie plătite de Comisie.

Concluziile părților

59 ADM solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate în măsura în care Tribunalul a respins acțiunea formulată împotriva deciziei în litigiu;

— anularea articolului 3 din decizia în litigiu în măsura în care o privește;

— în subsidiar, modificarea articolului 3 menționat, prin reducerea sau prin anularea amenzii care i-a fost aplicată;

— în subsidiar, trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului pentru a statua în conformitate cu hotărârea Curții și

— în orice caz, obligarea Comisiei să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de ADM în privința procedurii în fața Tribunalului și a celei în fața Curții.

60 Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului și

— obligarea ADM la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

61 În susținerea recursului formulat, recurenta invocă nouă motive întemeiate:

— în ceea ce privește primele cinci motive, pe diferite erori de drept pe care Tribunalul le-ar fi săvârșit referitor la calificarea ADM drept conducător al înțelegerii;

— în ceea ce privește al șaselea motiv, pe o eroare de drept pe care Tribunalul ar fi săvârșit-o referitor la refuzul de acorda ADM beneficiul circumstanțelor atenuante legate de încetarea participării sale la înțelegere;

— în ceea ce privește al șaptelea și al optulea motiv, pe o încălcare a principiului protecției încrederii legitime și pe o eroare de drept pe care Tribunalul ar fi săvârșit-o referitor la aplicarea normelor enunțate în Comunicarea privind cooperarea și

— în ceea ce privește al nouălea motiv, pe o încălcare a principiului potrivit căruia Comisia trebuie să respecte normele pe care și le-a impus referitor la definiția pieței relevante în cadrul aprecierii gravității încălcării.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de drept referitoare la aprecierea respectării dreptului la apărare al ADM în ceea ce privește calificarea drept conducător

Argumentele părților

62 Prin intermediul acestui motiv, care se împarte în două aspecte, ADM invocă o încălcare de către Tribunal a dreptului său la apărare.

63 În primul aspect, recurenta reproșează Tribunalului că a constatat la punctele 437 și 438 din hotărârea atacată că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a indicat principalele elemente de fapt care caracterizează gravitatea comportamentului său, în condițiile în care în cuprinsul acesteia nu se menționa că putea fi considerată conducător al înțelegerii. Or, rolul de conducător ar fi unul dintre elementele principale care trebuie să reiasă din comunicarea privind obiecțiunile, în caz contrar încălcându-se dreptul la apărare al întreprinderii respective.

64 În al doilea aspect, potrivit ADM, Comisia nu a avertizat-o în comunicarea privind obiecțiunile cu privire la faptele reținute în decizia în litigiu pentru a concluziona că jucase rol de conducător. Simpla anexare la această comunicare a înscrisurilor din care rezultă faptele respective nu ar fi fost suficientă pentru a asigura respectarea dreptului la apărare al recurentei.

65 Comisia consideră că acest motiv nu este întemeiat. În ceea ce privește primul aspect, prin menționarea, la punctul 158 din comunicarea privind obiecțiunile, a faptului că, la aprecierea gravității încălcării, ar ține seama de rolul jucat în mod individual de fiecare întreprindere care a participat la respectiva încălcare, ar fi răspuns cerințelor jurisprudențiale amintite de recurentă însăși, astfel cum a hotărât Tribunalul.

66 Al doilea aspect ar fi inoperant, întrucât Tribunalul a hotărât, pe de altă parte, că nu revine Comisiei obligația de a prezenta în comunicarea privind obiecțiunile faptele care ar determina-o să califice recurenta drept conducătoare a înțelegerii. În orice caz, acest aspect ar fi neîntemeiat, întrucât faptele respective ar fi fost cunoscute de recurentă, de vreme ce rezultau din înscrisurile anexate la această comunicare. În plus, diferite puncte ale comunicării respective ar viza-o în mod explicit pe recurentă. În consecință, aceasta ar fi fost în măsură să invoce obiecții cu privire la înscrisurile utilizate pentru a dovedi rolul său de conducătoare în stadiul procedurii administrative, astfel încât dreptul său la apărare nu ar fi fost încălcat.

Aprecierea Curții

— Cu privire la primul aspect al primului motiv

67 Din constatările de la punctul 437 din hotărârea atacată rezultă că, în comunicarea privind obiecțiunile adresată ADM, Comisia a calificat drept foarte gravă încălcarea reproșată întreprinderilor acuzate și a declarat intenția de a stabili cuantumul amenzilor la un nivel suficient de descurajator. În acest context, din considerentele (158), (161) și (162) ale comunicării respective rezultă de asemenea că Comisia ar ține seama de rolul jucat în mod individual de fiecare întreprindere care a participat la încălcare.

68 Este necesar să se sublinieze că, în conformitate cu o jurisprudență constantă a Curții, amintită de Tribunal la punctul 434 din hotărârea atacată, din momentul în care Comisia indică în mod expres în comunicarea privind obiecțiunile că va examina dacă este necesar să se aplice amenzi întreprinderilor în cauză și enunță principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi, precum gravitatea și durata încălcării invocate, precum și împrejurarea că aceasta a fost săvârșită „cu intenție sau din neglijență", aceasta își îndeplinește obligația de a respecta dreptul întreprinderilor acuzate de a fi audiate. Procedând astfel, Comisia le acordă elementele necesare pentru a se apăra nu numai împotriva unei constatări a încălcării, ci și împotriva aplicării unei amenzi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 428, precum și Hotărârea din 18 decembrie 2008, Coop de France bétail et viande/Comisia, C-101/07 P și C-110/07 P, punctul 49).

69 Pe de altă parte, din jurisprudență rezultă că a obliga Comisia să transmită întreprinderilor acuzate, în stadiul comunicării obiecțiunilor, informații concrete privind nivelul amenzilor preconizate ar însemna să se impună acesteia să anticipeze în mod neadecvat decizia sa finală (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 21).

70 În acest temei, este necesar să se sublinieze că o calificare drept conducător al unei înțelegeri are consecințe importante cu privire la cuantumul amenzii care urmează să fie aplicată unei întreprinderi calificate în acest mod. Astfel, în conformitate cu punctul 2 din liniile directoare, este vorba despre o circumstanță agravantă care determină o mărire semnificativă a cuantumului de bază al amenzii. De asemenea, în temeiul secțiunii B litera (e) din Comunicarea privind cooperarea, o astfel de calificare exclude de la bun început beneficiul unei reduceri foarte importante a amenzii, chiar și atunci când întreprinderea calificată drept conducător ar îndeplini toate condițiile prevăzute de comunicare pentru a putea obține o astfel de reducere.

71 Prin urmare, Comisiei îi revine obligația să evidențieze, în comunicarea privind obiecțiunile, elementele pe care le apreciază ca fiind relevante pentru a permite întreprinderii acuzate susceptibilă să fie calificată drept conducător al înțelegerii să răspundă la un astfel de motiv. Cu toate acestea, având în vedere faptul că o astfel de

comunicare rămâne o etapă în adoptarea deciziei finale și că, prin urmare, nu constituie poziția definitivă a Comisiei, nu se poate solicita ca aceasta să procedeze deja în acest stadiu la o calificare juridică a elementelor pe care se va întemeia în decizia finală pentru calificarea unei întreprinderi drept conducător al înțelegerii.

72 Rezultă că Tribunalul nu poate fi criticat pentru săvârșirea unei erori de drept atunci când a hotărât că Comisia putea să nu indice în comunicarea privind obiecțiunile faptul că era posibil să califice ADM drept conducător.

73 În consecință, primul aspect al primului motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

— Cu privire la al doilea aspect al primului motiv

74 Prin acest aspect, ADM susține că, întrucât la punctul 439 din hotărârea atacată a decis că i s-a acordat posibilitatea de a-și invoca punctul de vedere cu privire la anumite fapte reținute pentru a o califica drept conducător în cadrul înțelegerii, de vreme ce aceste fapte rezultau din înscrisurile anexate la comunicarea privind obiecțiunile, Tribunalul i-a încălcat dreptul la apărare.

75 Pentru a califica ADM drept conducător al înțelegerii, în temeiul considerentelor (265) și (266) ale deciziei în litigiu, Comisia s-a întemeiat pe faptele pe care le-a extras din raportul întocmit de FBI, precum și din declarația dată de Cerestar.

76 Astfel, pe de o parte, citând raportul întocmit de FBI, considerentul (265) indică faptul că „mecanismul aranjamentului G-4/5 părea să fie ideea [reprezentantului ADM] și că, la reuniunea din 6 martie 1991 de la Basel unde a fost formulat aranjamentul [referitor la acidul citric], [acest reprezentant] a jucat un rol suficient de activ” și, de asemenea, că reprezentantul respectiv „era considerat «Înțeleptul», fiind supranumit chiar «Predicatorul»”.

77 Pe de altă parte, considerentul (266) conține un extras din declarația dată de Cerestar potrivit căruia „deși [reprezentanții HLR și ai JBL au prezidat] în mod normal reuniunea «masters», [Cerestar] avea impresia clară că [reprezentantul ADM] juca un rol principal. [Acesta din urmă] prezida reuniunile «sherpa» și pregătea în general dosarele și propunerile pentru baremurile care trebuiau convenite”.

78 În prealabil, trebuie subliniat că, contrar celor susținute de Comisie, Tribunalul nu a afirmat principiul potrivit căruia aceasta nu era obligată să indice în comunicarea privind obiecțiunile elementele de fapt care au determinat-o să califice întreprinderea ADM drept conducător. Astfel, aceasta s-a exprimat după cum urmează în hotărârea atacată:

„438 Respectarea dreptului la apărare al întreprinderilor în discuție nu obligă Comisia să indice cu mai mare precizie în comunicarea privind obiecțiunile modul în care va utiliza, dacă este cazul, [principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să fundamenteze o amendă] pentru determinarea nivelului amenzii. În special, Comisia nu era obligată să indice nici că putea considera întreprinderea ADM conducător al înțelegerii, nici importanța majorării pe care, eventual, ar aplica-o amenzii referitoare la ADM pentru acest motiv […]

439 […] trebuie amintit că [raportul întocmit de FBI și declarația dată de Cerestar] au fost anexate de către Comisie la comunicarea privind obiecțiunile și că, astfel, părțile au fost în măsură să se exprime cu privire la acest subiect, inclusiv în ceea ce privește utilizarea lor ca mijloace de probă.”

79 Prin urmare, Tribunalul a hotărât că dreptul la apărare al reclamantei fusese respectat de Comisie, în măsura în care aceasta a anexat la comunicarea privind obiecțiunile elementele de probă din care rezultă faptele pe care s-a întemeiat în decizia în litigiu pentru a califica ADM drept conducător al înțelegerii.

80 Acestea fiind precizate și cu toate că Tribunalul nu poate fi criticat pentru săvârșirea unei erori de drept atunci când a hotărât, la punctul 438 din hotărârea atacată, că nu incumbă Comisiei să indice în comunicarea privind obiecțiunile modul în care va utiliza elementele de fapt pentru a determina nivelul amenzii și nici, în special, dacă, pe baza acestor fapte, intenționa să califice o întreprindere drept conducător al înțelegerii, incumbă totuși Comisiei, cel puțin, să indice aceste elemente de fapt.

81 Cu toate acestea, trebuie constatat că, contrar celor invocate de Comisie, faptele pe care aceasta s-a întemeiat în considerentele (265) și (266) ale deciziei în litigiu și care au rezultat din raportul întocmit de FBI și din declarația dată de Cerestar nu au fost menționate în comunicarea privind obiecțiunile.

82 Într-adevăr, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 40 din concluzii, Tribunalul nu a considerat, la punctul 439 din hotărârea atacată, că faptele decisive au fost prezentate în comunicarea privind obiecțiunile, dar a constatat că, prin simpla anexare de către Comisie la comunicarea respectivă a înscrisurilor din care rezultă aceste fapte, i s-a acordat reclamantei posibilitatea de a se exprima cu privire la utilizarea acestor înscrisuri ca mijloace de probă, precum și cu privire la faptele care erau descrise în această comunicare.

83 Prin urmare, este necesar să se verifice dacă Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept considerând că, procedând astfel, Comisia a respectat dreptul la apărare al reclamantei.

84 Trebuie amintit că respectarea dreptului la apărare în orice procedură susceptibilă să conducă la aplicarea unor sancțiuni, în special a unor amenzi sau a unor penalități cu titlu cominatoriu, constituie un principiu fundamental al dreptului comunitar, care trebuie respectat chiar dacă este vorba de o procedură cu caracter administrativ (a se vedea în special Hotărârea din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia, C-328/05 P, Rep., p. I-3921, punctul 70).

85 Respectarea dreptului la apărare impune în special ca, în cursul procedurii administrative, întreprinderea care face obiectul unei investigații să fie în măsură să își exprime în mod util punctul de vedere asupra realității și pertinenței faptelor invocate, precum și asupra înscrisurilor reținute de Comisie în susținerea afirmației sale privind existența unei încălcări a tratatului (a se vedea Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, citată anterior, punctul 10, Hotărârea din 25 ianuarie 2007, Dalmine/Comisia, C-407/04, Rep., p. I-829, punctul 44, precum și Hotărârea SGL Carbon/Comisia, citată anterior, punctul 71).

86 Comunicarea privind obiecțiunile este, printre altele, cea care permite întreprinderilor care fac obiectul unei investigații să ia cunoștință de elementele de probă de care dispune Comisia și să confere deplină eficacitate dreptului la apărare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctele 315 și 316, precum și Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctele 66 și 67).

87 În această privință, comunicarea respectivă trebuie să prevadă în mod clar toate elementele esențiale pe care Comisia se întemeiază în acest stadiu al procedurii (a se vedea Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, citată anterior, punctul 14).

88 Astfel, respectarea dreptului la apărare impune ca, în cursul procedurii administrative, întreprinderii în cauză să i se fi oferit posibilitatea să își exprime în mod util punctul de vedere asupra realității și pertinenței faptelor și circumstanțelor invocate, precum și asupra înscrisurilor reținute de Comisie în susținerea afirmației sale privind existența unei încălcări (a se vedea Hotărârea Dalmine, citată anterior, punctul 44).

89 Or, trebuie să se constate că, în împrejurările din speță, simpla anexare la comunicarea privind obiecțiunile a înscrisurilor din care rezultă faptele pe baza cărora ADM a fost calificată drept conducător al înțelegerii nu este suficientă pentru a răspunde cerințelor menționate mai sus, în măsura în care prin comunicarea respectivă nu i-a fost permis să conteste aceste fapte și, în consecință, să își invoce în mod util drepturile.

90 Astfel, este necesar să se constate că elementele de probă din care rezultă faptele pe care s-a întemeiat calificarea, în decizia în litigiu, a ADM drept conducător al înțelegerii prezintă, prin natura lor, un aspect subiectiv, deoarece constau în depoziții ale unor persoane implicate în procedura de constatare a încălcării inițiată de Comisie sau de alte autorități naționale de concurență.

91 Astfel, pe de o parte, raportul întocmit de FBI este rezultatul interogatoriului unui fost reprezentant al întreprinderii ADM care a beneficiat de imunitate în cadrul procedurii dirijate de autoritățile de concurență din Statele Unite.

92 Pe de altă parte, al doilea element de probă constă într-o declarație spontană dată de Cerestar, întreprindere concurentă a întreprinderii ADM pe piața acidului citric și care a participat ea însăși la înțelegerea incriminată.

93 Or, simpla împrejurare că aceste înscrisuri au fost anexate la comunicarea privind obiecțiunile nu a permis reclamantei să aprecieze credibilitatea pe care Comisia a acordat-o fiecăruia dintre elementele evidențiate în înscrisurile respective.

94 Prin urmare, în împrejurările din speță nu se poate considera că, limitându-se să anexeze la comunicarea privind obiecțiunile înscrisurile și elementele de probă din care rezultă faptele pe care s-a întemeiat în decizia în litigiu pentru a califica reclamanta drept conducător în cadrul înțelegerii, fără ca aceste fapte să fi fost menționate în mod

expres chiar în textul comunicării respective, Comisia a acordat întreprinderii ADM posibilitatea de a-și valorifica drepturile.

95 În consecință, din cele prezentate mai sus rezultă că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a hotărât că dreptul la apărare al reclamantei nu a fost încălcat de Comisie prin faptul că a calificat-o drept conducător al înțelegerii, în temeiul elementelor pe care le-a prezentat în acest scop, dar care nu au fost menționate în comunicarea privind obiecțiunile adresată reclamantei.

96 Prin urmare, al doilea aspect al primului motiv trebuie admis.

Cu privire la motivele al doilea-al cincilea, întemeiate pe erori de drept sau pe denaturarea mijloacelor de probă în ceea ce privește calificarea întreprinderii ADM drept conducător al înțelegerii

97 Având în vedere răspunsul dat la primul motiv prezentat de ADM, nu este necesar să se examineze motivele al doilea-al cincilea ale recursului, care privesc de asemenea calificarea întreprinderii ADM drept conducător al înțelegerii în temeiul elementelor rezultate din raportul întocmit de FBI și al declarației date de Cerestar.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe o eroare de drept în ceea ce privește aprecierea Tribunalului referitoare la neluarea în considerare a circumstanțelor atenuante

Argumentele părților

98 ADM susține că, întrucât la punctul 346 din hotărârea atacată a considerat că nu exista o obligație a Comisiei de a acorda beneficiul circumstanțelor atenuante prevăzute de liniile directoare în caz de încetare a încălcării, Tribunalul a recurs la o interpretare eronată a acestora din urmă. Astfel, contrar celor statuate de Tribunal la punctele 335-340, acordarea unor circumstanțe atenuante nu poate fi o simplă facultate aflată la dispoziția Comisiei care ar putea să ia în considerare caracterul secret al înțelegerii pentru a acorda sau pentru a nu acorda beneficiul.

99 Comisia consideră că Tribunalul a hotărât în mod întemeiat că o încetare a încălcării nu antrenează în mod automat un drept la reducerea amenzii. Ea ar dispune în această privință de o marjă de apreciere referitoare, printre altele, la comportamentul întreprinderii în cauză. În speță, ADM nu ar fi contribuit în mod decisiv la procedura administrativă, astfel încât nu ar fi putut să beneficieze de circumstanțe atenuante.

Aprecierea Curții

100 Trebuie amintit că, în conformitate cu punctul 3 din liniile directoare, cuantumul de bază al amenzii stabilit de Comisie va fi redus în special în cazul în care întreprinderea incriminată încetează încălcarea de îndată ce intervine Comisia.

101 În această privință, la punctul 338 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că această dispoziție trebuie interpretată în sensul că numai împrejurările specifice ale cauzei, în care se concretizează ipoteza încetării încălcării de îndată ce intervine Comisia, ar putea justifica luarea în considerare a acestei încetări ca circumstanță atenuantă.

102 În consecință, Tribunalul a respins teza reclamantei potrivit căreia încetarea înțelegerii trebuia să determine în mod automat aplicarea unei reduceri a cuantumului de bază al amenzii prin aplicarea punctului 3 din liniile directoare, subliniind, la punctul 337 din hotărârea atacată, că interpretarea acestei dispoziții susținută de ADM ar aduce atingere efectului util al articolului 81 alineatul (1) CE.

103 Procedând astfel, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept.

104 Astfel, trebuie să se constate că acordarea unei astfel de reduceri a cuantumului de bază al amenzii este în mod necesar legată de împrejurările cauzei, care pot determina Comisia să nu o acorde unei întreprinderi parte la un acord ilicit.

105 Astfel, a recunoaște beneficiul unei circumstanțe atenuante în situații în care o întreprindere este parte la un acord vădit nelegal, cu privire la care aceasta cunoștea sau nu putea ignora că reprezintă o încălcare, ar putea încuraja întreprinderile să continue un acord secret cât mai mult timp posibil, în speranța că nu s-ar descoperi niciodată comportamentul lor, cunoscând în același timp că, dacă acest lucru s-ar întâmpla, ar putea beneficia de reducerea amenzii prin întreruperea încălcării în acel moment. O asemenea recunoaștere ar înlătura orice efect descurajator al amenzii aplicate și ar aduce atingere efectului util al articolului 81 alineatul (1) CE (a se vedea Hotărârea din 19 martie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-510/06 P, Rep., p. I-1843, punctul 149).

106 Prin urmare, Tribunalul a statuat în mod întemeiat că, în împrejurările pe care le-a constatat, reclamanta nu poate invoca obligația Comisiei de a-i acorda beneficiul unei reduceri a cuantumului de bază al amenzii pentru motivul că a pus capăt comportamentul său ilegal de îndată ce au intervenit autoritățile de concurență din Statele Unite.

107 În consecință, al șaselea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al șaptelea motiv, întemeiat pe o eroare de drept la aplicarea secțiunii B din Comunicarea privind cooperarea

Argumentele părților

108 Considerând că a fost calificată în mod eronat drept conducător al înțelegerii, ADM critică Tribunalul pentru că nu a admis motivul său referitor la beneficiul aplicării secțiunii B din Comunicarea privind cooperarea.

109 Potrivit Comisiei, acest motiv constituie o repetare a primului motiv de recurs, astfel încât trebuie să fie declarat inadmisibil.

Aprecierea Curții

110 Astfel cum s-a statuat la punctul 95 din prezenta hotărâre, Tribunalul a considerat în mod eronat că faptele, astfel cum rezultă din raportul întocmit de FBI și din declarația dată de Cerestar, au putut fi utilizate de Comisie pentru a califica ADM drept conducător al înțelegerii fără a încălca dreptul la apărare al acesteia, deși faptele respective nu au fost menționate în comunicarea privind obiecțiunile.

111 Or, întrucât Tribunalul a considerat la punctele 225 și 226 din hotărârea atacată că, exceptând elementele de probă citate anterior, existența reuniunilor bilaterale nu constituia decât un indiciu și nu permitea, în sine, să se concluzioneze că recurenta a avut rol de conducător, rezultă că în mod eronat Tribunalul a confirmat calificarea ADM drept conducător al înțelegerii.

112 Prin urmare, în măsura în care recurenta nu a fost calificată în mod legal drept conducătoare a înțelegerii, Tribunalul nu putea, fără a săvârși o eroare de drept, să înlăture beneficiul aplicării secțiunii B din Comunicarea privind cooperarea pentru motivul că aceasta a avut un rol de conducător al înțelegerii.

113 În consecință, prezentul motiv trebuie admis.

Cu privire la al optulea motiv, întemeiat pe o încălcare a principiului protecției încrederii legitime

Argumentele părților

114 Potrivit ADM, constatările operate de Tribunal la punctele 386-391 din hotărârea atacată ar fi trebuit să îl conducă la concluzia că, în ceea ce o privește, Comisia crease așteptări legitime referitoare la aplicarea unei reduceri a cuantumului amenzii în conformitate cu secțiunea B din Comunicarea privind cooperarea. În această privință, contrar celor considerate de Tribunal la punctul 394 din hotărârea atacată, recurenta susține că stadiul procedurii în care are loc cooperarea nu ar fi relevant cu privire la crearea unor astfel de așteptări. În acest sens, recurenta se referă la Hotărârea din 22 iunie 2006, Belgia și Forum 187/Comisia (C-182/03 și C-217/03, Rec., p. I-5479, punctele 147-167).

115 Comisia consideră că, de vreme ce nu este în măsură în mod obiectiv să definească precis rolul fiecărui participant la o înțelegere înainte de finalizarea procedurii administrative, ADM nu a putut nutri speranțe cu privire la eventuala aplicarea a unei reduceri „foarte importante", în sensul secțiunii B din Comunicarea privind cooperarea, a cuantumului amenzii care i-ar fi aplicată.

Aprecierea Curții

116 Pe de o parte, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 208 din concluzii, trebuie să se constate că, prin prezentul motiv, ADM încearcă să obțină în stadiul recursului o reexaminare a faptelor apreciate de Tribunal, reexaminare pentru care Curtea nu este competentă, cu excepția cazului denaturării elementelor de probă.

117 Or, în speță, pe baza elementelor examinate de Tribunal la punctele 386-391 din hotărârea atacată, acesta a avut în mod rezonabil posibilitatea să deducă intenția Comisiei de a încuraja recurenta să coopereze fără a-i furniza totuși asigurări clare cu privire la beneficiul unei reduceri, prin aplicarea secțiunii B din Comunicarea privind cooperarea, a cuantumului amenzii care i-ar fi aplicată.

118 Pe de altă parte, în conformitate cu secțiunea E din această comunicare, Comisia apreciază dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la secțiunile B, C sau D din comunicarea respectivă numai în momentul în care adoptă decizia finală. Prin urmare, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept hotărând că aceasta nu putea furniza nicio asigurare clară recurentei cu privire la beneficiul vreunei reduceri a amenzii în faza procedurii anterioare adoptării deciziei finale.

119 În consecință, al optulea motiv trebuie respins în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la al nouălea motiv, întemeiat pe o încălcare a principiului potrivit căruia Comisia trebuie să respecte normele pe care și le-a impus

Argumentele părților

120 ADM reproșează Tribunalului că nu a constatat faptul că, în mod eronat, Comisia nu a definit piața relevantă pentru a evalua impactul înțelegerii, chiar dacă este vorba despre o cerință prealabilă indispensabilă pentru a constata o atingere adusă pieței de această înțelegere. Or, dacă ar fi definit piața respectivă, Comisia ar fi trebuit să țină seama de produsele substituibile acidului citric și, în raport cu elementele de probă prezentate de recurentă, ar fi trebuit să concluzioneze că înțelegerea nu a avut impact asupra prețurilor practicate în sectorul acidului citric.

121 Potrivit Comisiei, pe de o parte, acest motiv este inadmisibil, de vreme ce recurenta solicită de fapt Curții să examineze aprecierea elementelor de probă pe care le-a prezentat. Pe de altă parte, abordarea ADM s-ar baza pe o percepție greșită a obiectivului urmărit de definirea pieței relevante. În speță, ar trebui să se distingă aprecierea existenței unei încălcări a articolului 81 CE, care necesită definirea pieței relevante, de aprecierea gravității încălcării.

Aprecierea Curții

122 În subsidiar, trebuie amintit că liniile directoare prevăd că impactul real al încălcării asupra pieței este un element care trebuie luat în considerare la stabilirea cuantumului amenzii, pentru aprecierea gravității încălcării săvârșite.

123 La punctul 198 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că, pentru a determina impactul real al înțelegerii, Comisia s-a limitat la piața acidului citric. Procedând astfel, aceasta nu a ținut seama de piața mai largă pe care recurenta preconiza să o ia în considerare, înglobând produsele substituibile acidul citric pe care aceasta din urmă le-a identificat.

124 Astfel, la punctele 152-156 și la punctele 180-193 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a referit la analiza efectuată de Comisie în decizia în litigiu, care a determinat-o să constate o evoluție a prețurilor acidului citric în paralel cu punerea în aplicare a înțelegerii, constatare care nu a fost contestată de ADM.

125 În această privință, pe de o parte, dacă impactul real al încălcării asupra pieței este un element care trebuie luat în considerare pentru evaluarea gravității încălcării respective, este vorba despre un criteriu între numeroase alte criterii, și anume natura încălcării și

mărimea pieței geografice. De asemenea, în liniile directoare se precizează că acest impact real asupra pieței trebuie luat în considerare numai atunci când poate fi măsurat.

126 Pe de altă parte, astfel cum a fost evidențiat de avocatul general la punctele 200 și 201 din concluzii, recurenta nu a contestat că, cel puțin pe o parte a pieței, înțelegerea a avut efecte asupra prețurilor acidului citric.

127 În aceste condiții, la punctele 200 și 201 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat în mod corect că argumentarea recurentei nu poate fi reținută în măsura în care aceasta nu a demonstrat că Comisia ar fi trebuit să constate lipsa impactului înțelegerii dacă ar fi definit piața relevantă după cum preconizează recurenta.

128 Procedând astfel, contrar susținerilor recurentei, Tribunalul s-a limitat să considere că probele prezentate de ea nu permiteau respingerea analizei Comisiei, fără a inversa totuși sarcina probei.

129 Prin urmare, se impune ca al nouălea motiv să fie respins ca nefondat.

130 Având în vedere toate considerațiile prezentate mai sus, se impune anularea hotărârii atacate în măsura în care înlătură motivele invocate de recurentă în susținerea acțiunii sale având ca obiect anularea deciziei în litigiu în partea în care această decizie o califică drept conducător al înțelegerii și, pentru acest motiv, pe de o parte, operează o majorare a cuantumului de bază al amenzii care urmează a-i fi aplicată, iar pe de altă parte, înlătură aplicarea secțiunii B din Comunicarea privind cooperarea în beneficiul recurentei.

Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului

131 Conform articolului 61 primul paragraf a doua teză din Statutul Curții de Justiție, Curtea poate, în caz de anulare a deciziei Tribunalului, să soluționeze în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată. Aceasta este situația în speță.

Cu privire la motivul întemeiat pe calificarea eronată drept conducător al înțelegerii

132 Motivul, prezentat în susținerea acțiunii introduse împotriva deciziei în litigiu, cu privire la care Tribunalul a statuat în mod eronat se înscrie în cadrul contestării de către reclamantă a calificării drept conducător al înțelegerii și al aplicării pentru acest motiv a unei majorări cu 35 % a cuantumului de bază al amenzii.

133 De vreme ce de la punctul 94 din prezenta hotărâre rezultă că Comisia nu a acordat ADM posibilitatea de a-și valorifica drepturile în ceea ce privește elementele care rezultă din raportul întocmit de FBI și din declarația dată de Cerestar pe care le-a reținut în decizia în litigiu pentru a o califica drept conducător al înțelegerii, trebuie să se verifice dacă, în afara acestor fapte, instituția menționată a prezentat elemente de probă care să permită reținerea unei astfel de calificări.

134 În acest temei, din considerentele (263) și (264) ale deciziei în litigiu, precum și de la punctele 56-58 din comunicarea privind obiecțiunile rezultă că, în plus, Comisia a

menționat existența unui ciclu de reuniuni bilaterale între ADM și, respectiv, HLR, H & R și JBL în luna ianuarie 1991 pentru a iniția și chiar pentru a elabora înțelegerea.

135 Cu toate acestea, în considerentul (264) al deciziei în litigiu, Comisia a adăugat că „existența unui ciclu de reuniuni bilaterale între ADM și concurenții săi, organizate cu puțin timp înaintea primei reuniuni multilaterale a înțelegerii, nu este suficientă pentru a concluziona că ADM era instigatorul înțelegerii, dar constituie un indiciu puternic în acest sens". Ulterior, în considerentele (265) și (266) ale acestei decizii, Comisia s-a referit la elemente concrete rezultate din raportul întocmit de FBI și din declarația dată de Cerestar.

136 Or, astfel cum rezultă de la punctele 94 și 95 din prezenta hotărâre, Comisia nu putea, fără a încălca dreptul la apărare al ADM, să se întemeieze pe elementele decisive reținute în considerentele (265) și (266) ale deciziei în litigiu pentru a califica ADM drept conducător al înțelegerii dacă aceste elemente nu fuseseră menționate în comunicarea privind obiecțiunile.

137 În consecință, întrucât existența ciclului de reuniuni bilaterale vizate în considerentele (263) și (264) ale acestei decizii nu este suficientă, prin ea însăși, pentru a califica ADM drept conducător al înțelegerii, Comisia nu a dovedit temeinicia acestei calificări, astfel încât nu putea să adauge la cuantumul de bază al amenzii aplicate o majorare de 35 % în temeiul circumstanțelor agravante legate de calificarea respectivă.

138 Prin urmare, acest motiv trebuie admis.

Cu privire la motivul întemeiat pe o aplicare greșită a dispozițiilor secțiunii B litera (b) din Comunicarea privind cooperarea

Decizia în litigiu

139 Pe baza constatărilor din considerentul (305) al deciziei în litigiu, în temeiul titlului B din Comunicarea privind cooperarea, Comisia a acordat Cerestar o „reducere foarte importantă", și anume de 90 % din cuantumul amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării. Astfel, Comisia a apreciat în acest considerent că întreprinderea menționată fusese prima care a furnizat elemente decisive care au permis dovedirea existenței înțelegerii, cu ocazia unei reuniuni desfășurate împreună cu serviciile Comisiei la 29 octombrie 1998. În considerentul următor, aceasta a adăugat că „informațiile furnizate de [Cerestar] la reuniunea din 29 octombrie 1998, care corespund celor care au figurat ulterior în declarația sa scrisă din 25 martie 1999, au fost suficiente pentru a stabili existența înțelegerii și au fost comunicate Comisiei înainte ca ADM să i le fi furnizat". Prin urmare, în considerentul (308) al deciziei respective, Comisia a respins teza susținută de ADM potrivit căreia aceasta din urmă îndeplinea condițiile prevăzute de titlul B pentru a beneficia de o „reducere foarte importantă" a cuantumului amenzii.

Argumentele părților

140 În sprijinul acțiunii formulate la Tribunal, ADM a susținut aplicarea greșită de către Comisie a secțiunii B litera (b) din Comunicarea privind cooperarea. Astfel, ea ar fi fost „prima care a furnizat elemente decisive pentru a dovedi existența înțelegerii", în sensul acestei dispoziții, cu ocazia unei reuniuni din 11 decembrie 1998, elementele furnizate de Cerestar la reuniunea desfășurată la 29 octombrie 1998 nefiind „decisive" în sensul dispoziției respective.

141 Astfel, în primul rând, nu ar fi fost furnizată de Cerestar nicio informație cu privire la înțelegerea pentru perioada anterioară datei de 12 mai 1992, dată la care aceasta a

început să fie aplicată. Faptul că Comisia cunoștea existența înțelegerii pentru această perioadă nu ar fi rezultat, așadar, decât din informațiile furnizate în primul rând de ADM.

142 În al doilea rând, declarația dată de Cerestar, care corespunde informațiilor comunicate oral la reuniunea din 29 octombrie 1998, nu ar fi fost nici concludentă nici exactă în ceea ce privește datele reuniunilor și participanții la înțelegere. Astfel, Cerestar ar fi identificat treizeci și două de reuniuni care s-ar fi desfășurat la diferite date situate între 14 noiembrie 1991, adică înainte de participarea sa la înțelegere, și 17 iulie 1996, ceea ce înseamnă cu mult timp după dizolvarea înțelegerii. Cerestar ar fi declarat că nouă dintre acestea erau reuniuni din cadrul înțelegerii care avuseseră în mod sigur loc, că opt erau reuniuni „posibile", în timp ce în cazul altor cincisprezece nu era vorba despre reuniuni din cadrul înțelegerii sau „[ar fi fost] din ce în ce mai puțin probabil ca ele să fi fost astfel de reuniuni". Identitatea participanților ar fi fost furnizată pentru trei din șaptesprezece reuniuni care s-au adeverit a fi reuniuni „sigure" sau „posibile" ale înțelegerii. Șase dintre reuniunile astfel identificate nu s-ar fi desfășurat în realitate deloc, potrivit depozițiilor altor întreprinderi vizate și constatărilor Comisiei.

143 În al treilea rând, Cerestar ar fi recunoscut ulterior, într-o scrisoare adresată Comisiei la 7 mai 1999, că un anumit număr de reuniuni astfel identificate nu s-au desfășurat în realitate.

144 În al patrulea rând, declarația dată de Cerestar ar fi vagă și puțin concludentă cu privire la obiectul reuniunilor. Nicio dată precisă nu ar fi fost furnizată cu privire la prețuri și cote în afara celor stabilite chiar de Cerestar.

145 În al cincilea rând, nu este clar dacă, la fel ca și ADM, Cerestar a furnizat Comisiei o probă sub forma unei mărturii directe. În fond, Cerestar ar fi apreciat ulterior că este necesar să dezvolte și să clarifice declarația orală dată la 29 octombrie 1998.

146 În al șaselea rând, chiar Cerestar ar fi făcut obiectul unei cereri de informații mai detaliate din partea Comisiei, datată 3 martie 1999 și întemeiată pe declarațiile date de ADM. Astfel, Cerestar ar fi avut ocazia să examineze această cerere de informații, care s-ar fi referit la date și la locuri determinate ale reuniunilor și ar fi fost bazată pe elementele furnizate de ADM, înainte de a comunica Comisiei declarația sa finală din 25 martie 1999.

147 Recurenta susține că probele prezentate de ea însăși au fost, în schimb, concludente. Astfel, la reuniunea din 11 decembrie 1998, ar fi furnizat Comisiei o mărturie directă, o probă cu înscrisuri de la momentul faptelor, precum și înscrisuri probatorii privind cadrul și punerea în aplicare a acordului de organizare a înțelegerii. Elementele de probă prezentate de ADM ar fi furnizat numeroase detalii precise cu privire la reuniuni, la participanți, la mecanismele de compensare și de control, la prețuri și la cotele înțelegerii.

148 Comisia arată că, în ceea ce privește aprecierea caracterului „decisiv" al elementelor furnizate în sensul secțiunii B litera (b) din Comunicarea privind cooperarea, nu este relevant că aceste elemente provin de la o întreprindere care nu a participat la înțelegerea în cauză pe întreaga durată a acesteia. Astfel, elementele respective ar trebui să se raporteze la existența înțelegerii, iar nu la durata acesteia.

149 De asemenea, caracterul incomplet al informațiilor comunicate Comisiei nu s-ar opune faptului că acestea pot fi considerate decisive.

Aprecierea Curții

150 În subsidiar, trebuie subliniat, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 221 și 222 din concluzii, că nici chiar textul secțiunii B litera (b) din Comunicarea privind cooperarea nu impune ca „prima" întreprindere să fi furnizat totalitatea elementelor

care să dovedească toate detaliile funcționării înțelegerii. În conformitate cu această dispoziție, pentru a putea fi considerată astfel, este suficient ca o întreprindere să aducă „unele" elemente decisive pentru a dovedi existența înțelegerii. Acest text nu impune nici ca elementele furnizate să fie, singure, „suficiente" pentru elaborarea unei comunicări privind obiecțiunile sau pentru adoptarea unei decizii finale de constatare a existenței unei încălcări. Cu toate acestea, dacă elementele prevăzute în secțiunea B litera (b) nu trebuie să fie în mod necesar, ca atare, suficiente pentru a dovedi existența înțelegerii, totuși trebuie să fie decisive în acest scop. Prin urmare, trebuie să fie vorba nu numai despre o sursă care să permită orientarea investigațiilor efectuate de Comisie, ci de elemente susceptibile a fi utilizate direct ca probe principale pe care să se întemeieze o decizie de constatare a unei încălcări.

151 Este necesar să se sublinieze de asemenea că, în cadrul secțiunii B litera (b), faptul că elemente decisive au fost furnizate oral este lipsit de importanță.

152 În sfârșit, Comisia dispune de o anumită marjă de apreciere pentru a evalua dacă cooperarea unei întreprinderi a fost „decisivă" în sensul acestei dispoziții, pentru constatarea existenței unei încălcări și a încetării acesteia, astfel încât numai o utilizare vădit excesivă a acestei marje de apreciere poate fi cenzurată.

153 În lumina considerațiilor de mai sus, trebuie examinat dacă, în speță, Comisia a săvârșit o eroare vădită de apreciere atunci când a decis că Cerestar a fost prima întreprindere care a furnizat elemente decisive pentru a dovedi existența înțelegerii.

154 În considerentele (305) și (306) ale deciziei în litigiu, Comisia a afirmat că Cerestar a fost prima care i-a furnizat elementele decisive ce au permis dovedirea existenței înțelegerii în cursul unei reuniuni desfășurate la 29 octombrie 1998, declarațiile acestei întreprinderi fiind confirmate în scris la 25 martie 1999.

155 Este necesar să se arate, în primul rând, că ADM nu poate contesta caracterul decisiv al informațiilor furnizate de Cerestar pentru simplul motiv că nu a participat la înțelegere decât după un an de la punerea în aplicare a acesteia.

156 Astfel, pe de o parte, astfel cum a subliniat Comisia în mod corect, secțiunea B litera (b) din Comunicarea privind cooperarea impune ca elementele decisive furnizate să se raporteze la însăși existența înțelegerii, iar nu la durata acesteia.

157 Pe de altă parte, declarația dată de Cerestar conține informații privind reuniunile multilaterale care s-au desfășurat înainte de participarea sa la înțelegere, care au fost coroborate cu declarațiile date de ADM la reuniunea desfășurată între reprezentanții respectivi ai acesteia și ai Comisiei.

158 În al doilea rând, în ceea ce privește chiar conținutul declarației date de Cerestar, trebuie subliniat, pe de o parte, că sunt descrise mecanismele înțelegerii, și anume sistemul de stabilire a prețurilor, atribuirea cotelor de piață, schimbul de informații și aranjamentele de compensare. Pe de altă parte, această declarație conține o listă a diferitelor reuniuni care au avut loc între întreprinderile participante la înțelegere.

159 Dacă este adevărat că informațiile cuprinse în declarația dată de Cerestar sunt, în parte, aproximative și nu conțin în mod sistematic date în cifre privind deciziile adoptate în cursul reuniunilor din cadrul înțelegerii, nu este mai puțin adevărat că, fără a săvârși o eroare vădită de apreciere, Comisia a putut să considere că aceste elemente erau decisive pentru a dovedi existența înțelegerii.

160 Astfel, informațiile furnizate de Cerestar la reuniunea din 29 octombrie 1998 au permis Comisiei să ia cunoștință de existența înțelegerii pe piața europeană a acidului citric, să îi cunoască aproximativ durata, mecanismele și desfășurarea.

161 Prin urmare, fără a constitui totuși, în sine, probe suficiente ale tuturor aspectelor încălcării, elementele furnizate de Cerestar sunt mai mult decât o sursă care să permită orientarea investigațiilor efectuate de Comisie, fiind susceptibile să fie utilizate direct de aceasta pentru a dovedi existența înțelegerii.

162 În această privință, faptul că aceste informații nu rezultă dintr-o mărturie directă sau că ele au fost completate sau precizate ulterior nu este relevant pentru aprecierea caracterului lor decisiv.

163 În consecință, motivul recurentei întemeiat pe aplicarea greșită de către Comisie a secțiunii B litera (b) din Comunicarea privind cooperarea trebuie respins.

164 Din ansamblul acestor considerații rezultă că, în temeiul articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție, este necesar să se anuleze articolul 3 din decizia în litigiu în măsura în care acesta stabilește cuantumul amenzii datorate de ADM la 39,69 milioane de euro ținând seama de majorarea cu 35 % a cuantumului de bază al amenzii care trebuie aplicată acesteia în temeiul calității sale de conducător al înțelegerii și, prin urmare, este necesar ca această amendă să fie redusă la 29,4 milioane de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

165 În temeiul articolului 122 primul paragraf din Regulamentul de procedură, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 69 alineatul (2) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. În temeiul articolului 69 alineatul (3) din regulamentul menționat, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, Curtea poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată.

166 Întrucât cele două părți au căzut în parte în pretenții cu privire la motivele lor în cadrul procedurii de recurs, se impune obligarea Comisiei la plata a jumătate din cheltuielile de judecată efectuate de recurentă, iar aceasta din urmă va suporta cheltuielile de judecată ale Comisiei, precum și jumătate din propriile cheltuieli de judecată.

167 În ceea ce privește procedura în fața Tribunalului, întrucât hotărârea atacată a fost anulată în parte și concluziile reclamantei din prima instanță au fost admise în parte, Comisia trebuie obligată să plătească un sfert din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă în primă instanță, iar aceasta din urmă va suporta cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, precum și trei pătrimi din propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) Anulează Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia (T-59/02), în partea în care respinge motivul invocat de Archer Daniels Midland Co. în legătură cu încălcarea dreptului său la apărare în cursul procedurii administrative care a condus la adoptarea Deciziei 2002/742/CE a Comisiei din 5 decembrie 2001 privind o procedură în temeiul articolului 81 din Tratatul CE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/

E-1/36.604 – Acid citric), în măsura în care Comisia Comunităților Europene nu i-a acordat posibilitatea de a-și valorifica drepturile în ceea ce privește faptele pe care s-a întemeiat pentru a califica Archer Daniels Midland Co. drept conducător al înțelegerii.

2) Anulează Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia, în măsura în care respinge ca inoperant argumentul invocat de Archer Daniels Midland Co. cu privire la aplicarea greșită de către Comisia Comunităților Europene a secțiunii B litera (b) din Comunicarea Comisiei din 18 iulie 1996 privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele privind înțelegeri.

3) Anulează articolul 3 din Decizia 2002/742/CE în măsura în care stabilește cuantumul amenzii datorate de Archer Daniels Midland Co. la 39,69 milioane de euro.

4) Stabilește la 29,4 milioane de euro cuantumul amenzii datorate de Archer Daniels Midland Co. pentru încălcarea constatată la articolul 1 din Decizia 2002/742/CE astfel cum a fost anulată în parte prin Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia (T 59/02).

5) Respinge recursul cu privire la celelalte motive.

6) Obligă Archer Daniels Midland Co. să suporte trei pătrimi din propriile cheltuieli de judecată și cheltuielile de judecată ale Comisiei Comunităților Europene în ceea ce privește procedura în fața Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene, precum și jumătate din propriile cheltuieli de judecată și cheltuielile de judecată ale Comisiei Comunităților Europene în ceea ce privește procedura de recurs.

7) **Obligă Comisia Comunităților Europene să suporte un sfert din cheltuielile de judecată efectuate de Archer Daniels Midland Co. în procedura în fața Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene, precum și jumătate din cheltuielile de judecată efectuate de Archer Daniels Midland Co. în procedura de recurs.**

Semnături